

Endelig bittelitt forskning på sakkyndige

Så godt som ingen har forsket på barnesakkyndiges arbeid. Judith van der Weele kan bli historisk.

TEKST:

Øystein Helmikstøl

PUBLISERT 5. juli 2013

DISKUTERER SAKKYNDIGHET: Barneminister Inga Marte Thorkildsen inviterte i juni til seminar om sakkyndighet.

Foto: E. Johansen, BLD

Alarm. Igjen: Ingen forsker på sakkyndige psykologers arbeid med barnevernssaker eller på barnesakkyndigrollen generelt.

- Ingenting skjedde

Et enstemmig utvalg^[1] slo alarm om dette i en utredning for Barne- og likestillingsdepartementet i 2006. Utvalget, ledet av psykolog Haldor Øvreeide, var bekymret over at det ikke finnes noen hovedstillinger i barnesakkyndighet ved norske universitet, og understreket at forskning på dette feltet er en viktig del av fagutviklingen og kvalitetssikringen. Utvalget foreslo at Barne- og likestillingsdepartementet skulle ta initiativ overfor universiteter og relevante forskningsinstitusjoner for å styrke det akademiske grunnlaget for barnesakkyndig arbeid.

– Så skjedde det ingenting.

Det sier An-Magritt Aanonsen, leder i Barnesakkyndig kommisjon (BSK) til Psykologtidsskriftet. Kommisjonen hun leder gjennomgår alle sakkyndigrapporter i barnevernssaker, og ble opprettet etter at Øvreeide-utvalget la fram sine forslag.

«Sakkyndigrollen må kvalitetssikres bedre»

An-Magritt Aanonsen

– Sakkyndighetsarbeidet og de sakkyndiges virksomhet ville styrket seg med mer og bedre forskning på norske forhold. Det er svært bekymringsfullt at det nesten ikke finnes forskning her. Og det er alvorlig at departementet ikke har gjort noe som helst for å få forskning på dette feltet, sier Aanonsen.

Hun sier at det så langt har vært relativt liten interesse og initiativ fra forskningsmiljøene.

– Det er vanskelig å få støtte til forskningsprosjekter hvis du ikke har et forskningsmiljø å støtte deg til, sier Aanonsen, og framhever metodikk som et viktig område å forske på.

SLÅR ALARM IGJEN: Leder av Barnesakkyndig kommisjon An-Magritt Aanonsen er bekymret over mangelen på forskning om sakkyndigrollen i Norge.

Foto: E. Johansen, BLD

På et seminar hos barneminister Inga Marte Thorkildsen nylig etterlyste også barneombud Anne Lindboe forskning om sakkyndighet. Barneombudet fyrte av en bredside med kritikk mot dagens sakkyndighetsarbeid (se boks med punkter s. 705).

Historisk psykolog-forskning

Etter det Psykologtidsskriftet kjenner til, er det så godt som ingen forskning på barnesakkyndigrollen i Norge. Det eneste Øvreeide- utvalget fant i 2006 var en avhandling av Kirsten Sandberg, nå jussprofessor ved Universitetet i Oslo. Hun analyserte en bunke sakkyndigrapporter da hun forsket på oppheving av omsorgsvedtak i barnevernet i 2003.

VIL FORSKE: Psykologspesialist Judith van der Weele er bekymret over psykologers kompetanse om minoritetsfamilier. Nå vil hun forske på sakkyndigrapporter.

Foto: Privat

Nå ser det ut til at Judith van der Weele kan bli historiens første psykolog som forsker på barnesakkyndigrollen i Norge. Ideen hennes er å se på 50 sakkyndigrapporter som involverer minoritetsfamilier. Hun har søkt om støtte fra Nasjonal kompetanseenhet for minoritetshelse (NAKMI).

– Jeg håper på penger til et forprosjekt i høst og rapportanalyser i 2014, og signalene er positive.

An-Magritt Aanonsen applauderer.

– Jeg synes det er veldig positivt at hun vil forske på minoritetsfamilier. Hun har vært i kontakt med oss om dette, sier BSKlederen.

«Mor og barn har lite øyekontakt»

Vurderinger rundt oppdragelse og minoriteter er komplekse, mener van der Weele, som vil finne ut om barnesakkyndige drøfter dette i et krysskulturelt perspektiv.

– En sakkyndig kan for eksempel skrive at «mor og barn har lite øyekontakt», som et problem. Men det finnes steder i verden hvor samspill med små barn er preget av fysisk kontakt, ikke øyekontakt. Det kan oppfattes som respektløst og invaderende med øyekontakt. Og hvordan løses vurderinger av dysfunksjonalitet? Jeg ønsker å se på hvordan sakkyndige drøfter disse problemstillingene i rapportene. Ikke minst å se på dem som har klart å gjøre dette på en god måte. Vi sakkyndige jobber jo lite sammen, sier van der Weele.

Psykologspesialisten mener norske psykologer bryter fagetiske regler på dette feltet ved at de ikke tar hensyn til egne faglige begrensninger og til kulturell kontekst. Utdanningen inneholder lite kritisk refleksjon rundt vestlig psykologisk teori, mener van der Weele.

– En god del av det vi lærer om livet og psykologien er ikke allmenngyldige, universelle fenomener. Vi er faglig etnosentriske.

Van der Weele sier at hun er glad for at Barnesakkyndig kommisjon ønsker å oppmuntre til utvikling av feltet.

– Men jeg har merket meg at medlemmene i kommisjonen ikke har hatt god nok oversikt over forskning i feltet, for eksempel om krysskulturell utviklingspsykologi og krysskulturell tilknytningslitteratur.

- Bør også se på barnevernet

Psykologforeningen forvalter ingen forskningsmidler. Men fagsjef Anders Skuterud i foreningen hilser forskning på sakkyndigrollen velkommen, og han framhever at Psykologforeningen kan forsøke å få andre organisasjoner til å støtte krav om forskning.

– Vårt bidrag vil være å tydeliggjøre ønskede forskningsoppgaver og på ulike måter arbeide for at disse blir realisert, sier Skuterud.

Fagsjefen ønsker forskning om hvordan barn og foreldre opplever sakkyndigarbeidet, om rapportene opplyser nemnd og retten på en god måte, om det gis riktige anbefalinger og om de sakkyndige tar i bruk ny kunnskap på feltet.

– Disse spørsmålene kunne vært supplert med utallige andre, sier Skuterud.

Han understreker at det ikke bare er det sakkyndige arbeidet som bør settes under lupen.

– Vi vet forbausende lite om hvordan barneverntjenestene faktisk fungerer.

BARNEOMBUDET MENER

- Dagens register over sakkyndige bør synliggjøre hvilke spesifikke kvalifikasjoner den sakkyndige har. Registeret bør også vise om sakkyndige har fått trening i anerkjent samtalemetodikk som er tilpasset samtaler med barn. Det må være mulig å bli fjernet fra registeret. Registeret må oppdateres jevnlig.
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet bør jevnlig arrangere oppdateringskurs for sakkyndige. Det bør stilles som vilkår at sakkyndige deltar på disse kursene for fortsatt å stå i sakkyndigregisteret.
- Dommeren bør som hovedregel velge en sakkyndig som står oppført i sakkyndigregisteret. Hvis man velger en annen sakkyndig, må dette særlig begrunnes.

Kilde: Barneombudet.no, rapporten «Barnas stemme stilner i stormen».

- Vil få på plass penger

Barneministeren er bekymret over flere sider ved sakkyndighetsfeltet.

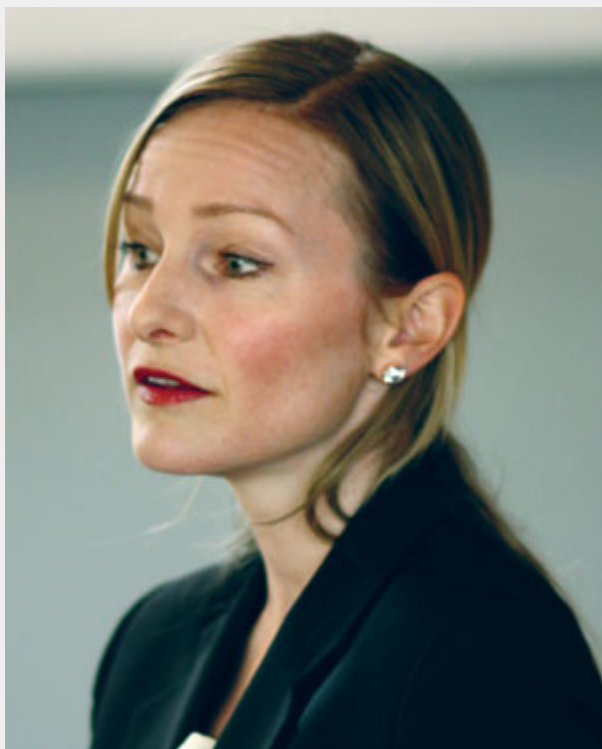

FOTO: FLICKR.COM/ARBEIDERPARTIET

- Forskning er avgjørende for å sikre at sakkyndigarbeid blir gjort på en måte som best tar hensyn til barna. Vurderingene som gjøres av sakkyndige, skal være kunnskapsbaserte, og derfor må vi styrke utdanningsinstitusjonene på dette feltet.

Det sier barneminister Inga Marte Thorkildsen. Psykologtidsskriftet intervjuet henne i etterkant av seminaret hun inviterte til i juni.

-- Vi ser nå på hvordan vi kan få på plass midler til forskning, sier Thorkildsen. Barneministeren opplyser også at en evaluering av ordningen med Barnesakkyndig kommisjon vil komme i løpet av året. Der vil departementet blant annet se på kommisjonens sammensetning.

I dag er det 13 psykologspesialister og to barnepsykiatere som sitter i Barnesakkyndig kommisjon.

- Det kan for eksempel tenkes at vi bør ha inn jurister og andre faggrupper i Barnesakkyndig kommisjon.

Departementet vil også se på dagens klageordning på sakkyndige psykologer.

- Det er mulig at vi trenger et offentlig klageorgan for sakkyndige, sier Thorkildsen, som ikke legger skjul på at hun er bekymret over flere sider ved sakkyndighetsfeltet.

- Målet må være et mer barnevennlig system, enten det gjelder saker ut fra barneloven eller barnevernloven. Vi må også bryte ned skottene mellom de to lovene.

LES MER:

Tips? Send til oystein@psykologtidsskriftet.no.

Les mer om sakkyndighet og forskning på: www.dagsavisen.no/nyemening/ohelmikstol/

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 50, nummer 7, 2013, side 705-707

TEKST:

Øystein Helmikstøl, journalist i Psykologtidsskriftet